

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Buday-Goldberger Leó :

A gyáva közömbösökről és a zsidóság nagy feladatairól

Megalakult a hitközségi párt. — Fábián Béla beszéde. — Jacobi Samu fia . . . — A Baumgarten dijakról. — Ki csinálja az antiszemitizmust. — Dr. Bakonyi László: Emlékezés Gábor Gyuláról. — Olvasom . . . nem olvasom . . . ! stb.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG ÁLTAL FENNTARTOTT SZÜLŐK PEDAGÓGIUMÁBAN. f. hó. 8-án tartotta meg Dr. Bródy Ferenc orvos, egészségtan-tanár előadását.

DR. HAJDU MIKLÓS KITÜNTETÉSE.

A Magyar Tudakozó Egylet a kereskedelemügyi miniszter megbízásából dr. Hajdu Miklós vezérigazgató összefoglaló jelentései keretében havonként beszámol a hitelgazdaság helyzetéről. Az elmúlt évről szóló beszámoló alkalmából dr. Winckler István kereskedelem és közlekedésügyi miniszter leiratot intézett a Magyar Tudakozó Egylethez, amelyben elismerését nyilvánította a kifejtett tevékenységért. A miniszteri elismerés, amely nem is az első, valóban érdemes férfiút ért. Dr. Hajdu Miklós vezérigazgató egyike a legkitünőbb magyar hírlapíróknak és a zsidó közéletben is páratlanul értékes szolgálatokat végez.

A MAKABBI WORLD UNION TÉLI SPORTJÁTÉKAI. A Makabbi-Világszövetség február 18—24 között rendezi nagyszabású téli sportjátékait, a szlovenszkói Banska-Bystricán (Besztercebánya). Máris nagyszámú nevezések, eddig 15 országból, valamint a magyaránny előkészületek, előre biztositják a sikert. Az e játékokra odautazók vizummentességet élveznek, valamint a csehszlovák vasutakon 50%-os kedvezményben részesülnek. A Budapestről tervezett társasutazás iránt élénk érdeklődés mutatkozik. Felvilágosításokkal a VAC titkársága: Wesselényi u. 44. Tel.: 44—0—85., szívesen szolgál.

DR. RIEGLER TIBOR ELŐADÁSA.

A pesti izr. hitközség által rendezett szabadegyetemi előadások keretében folyó évi január 13-ikán hétfőn délután a Goldmark terem zsufolásig megtöltő előkelő közönség előtt dr. Riegler Tibor, a zsidó fiatalság közismert agilis vezére tartott igen érdekes előadást „Az ifjuság és a hitközség” címen. Az előadó kifejtette, hogy a zsidó fiatalság megszervezésének a célja az, hogy az ifjuság visszavezetessék a zsidósághoz, a zsidó hagyományokhoz és kulturához. A mindvégig érdekesítő előadást számtalanszor megakasztotta a hallgatóság tetszésnyilvánítása. Az előadás végeztével a hallgatóság az előadót lelkesen ünnepelte.

Dr. BERNSTEIN BÉLA GYÁSZJA. Nagy csapás érte Dr. Bernstein Bélát, a nyíregyházi hitközség tudós főrabbiját. Bátyja, Bernstein Sámuel, életének 81-ik évében, 53 évi boldog házasság után Székesfehérvárott meghalt.

Dr. POPPER TÓDOR TEMETÉSE. Kartársak, tisztelők és barátok impozáns részvétel mellett temették el január 24-én a rákoskeresztúri temető halottasházából dr. Popper Tódort, a budapesti ügyvédi kar hirtelen elhunyt kiváló és méltán népszerű tagját. Az ügyvédi testület és intézmények vezető tagjai csaknem teljes számban eljöttek, hogy búcsút mondjanak annak, aki évtizedeken át fáradhatatlanul és önzetlenül dolgozott az ügyvédség szociális intézményeiért. A pesti izraelita hitközség vezetőségéből is sokan megjelentek. Stern Samu hitközségi elnökkel az élükön. Dr. Groszmann Zsigmond rabbi megható gyászbeszéde után Kövess Béla, a Budapesti Ügyvédi Kamara elnöke kegyeletes szavakkal emlékezett meg „az ügyvédség fanatikusáról”, aki negyvennégy éven át volt tagja a kamarának, 21 évig választmányi tagja, hosszú időn át titkára és pénztárosa. Két nagyszerű ajándékot adott neki a sors: derült humort és szenvedés nélküli véget. Oppler Emil az Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet alelnöke, Kálnoki Bedő Sándor, az Országos Ügyvéd Szövetség képviselője, Dési Géza országgyűlési képviselő a többi ügyvédi intézmények nevében mondtak kegyeletes búcsúbeszédeket, majd Kanizsay Dezső, a siketnéma **Intézet igazgatója** az elhunyt baráti körének utolsó üzenetét tolmácsolta.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS. Az orsz. Izr. Tanítóegyesület elnöksége pályázatot ír ki a következő tétel kidolgozására: „Hogyan győzheti meg a tanító a közvéleményt arról, hogy a zsidó iskola fennmaradása, létérdeke az egyetemes zsidóságnak.” A pályamunka legfeljebb egy nyomtatott ív (16 oldal) terjedelmű lehet és egész szelleme olyan legyen, hogy az propaganda célokat szolgáljon. A pályadíj ötven pengő, mellyel a legjobb munkát díjazzuk. A pályázat titkos és határideje 1956. február 29. A legépelet, vagy idegen írással írt és jelíges levéllel ellátott munkák az egyesület titkári hivatalába: VII. Wesselényi u. 44., ajánlva küldendők be. A pályanyertes munka az egyesület tulajdona lesz, melyet az minden díjazás nélkül lapjában közölhet és külön lenyomatként propaganda céljából terjeszthet.
Dr. Vilner Ferenc Schichtancz Ármín
titkár. elnök.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Rabbik doktori címe

Valamilyen sajtóügyből kifolyólag a napilapokban szóba került egy rabbinak doktorátusi ügye. Az volt a kérdés, vajjon viselhet-e egy rabbi külföldön szerzett doktorátust. A kérdés a magyar zsidó neológia kulturájából szempontjából érdemes egy kis megbeszélésre, annál is inkább, mert az ügy helyes (általunk alatt megjelölendő) módon való elintézése, rabbiképzésünkre igen üdvös hatással lehet.

A mai vrszonyok mellett általában a doktori cím hozzátartozik a nem-orthodox községekben működő rabbiknak attributumaihoz. „Doktor-rabbinak“ nevezi a magyar zsidó közhasználat azt a rabbit, akiről felteszi, hogy egyetemi tanulmányokat végzett, tehát világiakban művelt és rabbinikus tudása is van; talán nem tud annyit a talmudból, mint némely jelesebb orthodox rabbi, de erre nem is reflektálnak az illető hitközségek. Ugyanaz a viszony, mint a falusi egyetemes orvos és a városi specialista között, a kitünő orthodox talmudisták és ilyen specialisták, azzal a különbséggel, hogy inkább a faluban laknak, míg a fővárosiak inkább univerzális doktorok. A Rabbiszeminárium tradíciójához tartozik, hogy minden rabbi doktorátust is tegyen. Amikor a numerus clausus intézkedése következtében egy kis komplikáció állott be, a magyar kultuszminiszter éppen ezekre a hagyományokra való tekintettel, korlátlan számban megengedte a Rabbiszeminárium hallgatóinak az egyetemre való beiratkozását, de azzal a megszorítással, hogy csak erre a célra látogathatják az egyetemet.

Ezek után megkaphatjuk a kellő feleletet arra a kérdésre: *szükséges-e, hogy a rabbi doktorátust szerezzén?* Nagyon szükséges, hogy a doktorátust egy elismert egyetemen szerezzé, Magyarországon természetesen a budapestin. Különben az orthodoxia rabbijelölt rétegének elhullajtott emberei szereznek egy két rabbi-oklevelet valamilyen obskurus vagy legfeljebb átlagos rabbitól (békeidőben szokás volt a pozsonyi jesiva magyar bizonyítványa, amely ugyan

hadmentességet biztosított, de orthodox körökben mást nem jelentett) megtanulnak egy-két magyar beszédet, esetleg doktorrá avatják önmagukat és beülnek egy kisebb neológ állásba és innen, ha szerencsésük van, messzire lendülnek, minden műveltség nélkül, sokszor minden halachikus tudás nélkül, sőt erkölcsi intaktság nélkül is. Természetesen egyesek, akik ilyen módon végezték tanulmányaikat, kiválóak is lehetnek, mint ahogy a sarlatán néha jobban felel meg a betegnek, mint a rendszeren képzett orvos, jobban is segít rajta, de azért a rendszeres orvosképzésről lemondani nem lehet és nem szabad.

Magyar neológ községek ragaszkodjanak tehát a doktorátushoz és ne tartsák céltalan dolognak utána nézni annak, hogy a rabbijelölt nem „auto“-rizált rabbi-e, azaz, aki önmagának adta a képesítést és arra is vigyázzanak, milyen nemű az ő doktorátusa. Az „auto“-rizált jelző e tréfás interpretálása barátomtól, dr. Richtmann Mózes-től eredt, akinek a következő története is van erről: A nyolcvanas évek elején Budapesten kiadott egy Back nevű hittantanár egy német lapot és ugyanakkor dr. Zsengeri Samu megjelentetett egy magyarnyelvű lapot. A két szerkesztő közül egyik sem tudott megélni a lapjából és ezért az egyik szerette volna kimarni a másikat. Zsengeri, aki meglelt korábban nagy fáradsággal szerezte meg a doktorátusát, megtudta, hogy öncsinálta doktor. Többször célzást tett a lapjában erre, de dr. B. nem törődött vele. Egyszerre azután megjelent Zsengeri lapjában a következő személyi hir: „Szerkesztő kollegánk végre letette a doktorátust — a rendőrségen.“ Azaz: Zsengeri feljelentette a rendőrségen s ott azután eltiltották a cimbitorlástól. A fáma azt is tudja, mivel védekezett dr. B. a rendőrségen. Felmutatott egy héber „m'rénu“ oklevelet és bizonyította, hogy ennek a héber szónak latin megfelelője a doktori diplomában előforduló „Doctor noster“. — Dr. Richtmann barátom ezt annak az illusztrálására hozza fel, hogy a mai időben Budapesten az emberek nem olyan harciasak, vagy nem törődnek sokat riválisuk doktorátusával, mert különben igen sok emberrel letétnék a doktorátust, a — rendőrségen.

Doktorátus kell tehát. De viszont azt meg kell vallani, hogy egyetemi szigorlatra készülni és rabbinikus tudományokba bemélyedni egyszerre nem lehet, az egyik vagy a másik tudomány ágának megrövidítése nélkül. Tekintettel arra, hogy a mostani fiatal rabbik úgy sem kapnak állást rabbi-diplomájuk elnyerése után, legcélszerűbb volna úgy berendezni a dolgot, hogy *az egyetemi absolutorium után teljesen rabbinikus tanulmányoknak szenteljék magukat és miután elnyerték a rabbi-oklevelet, akkor kezdjenek hozzá a doktori szigorlatra való előkészülettel*, miután — talmudi szóval élve — meg-

töltötték a belsejüket Sasz-szal és a decizorokkal. Ez nem valami forradalmi ujitás, csak visszatérés ahhoz, amit a XIV. században Rabbi Selomo ben Aderesz, a „Rasbo“ átok sulya alatt kimondott: „csak huszonöt éves kora után foglalkozzék az ember filozófiával.“ A magyar zsidó viszonyok között azt jelenti: a neolog rabbi csak rabbi diplomája után szerezzon doktorátust. Ez a teológiai és a világi műveltségére egyaránt üdvös hatással lesz.

Keresztény bajok — **Zsidó bajok**

Az „Uj kor“ c. katolikus organum két, bennünket is nagyon érdeklő közleményt hoz, amely azt bizonyítja, hogy itt Magyarországon zsidóság és kereszténység sorsközösségben élünk.

I.

Budapest népessége gyarapodott, de ne örüljünk ennek a szaporodásnak. Nemrégiben közöltük a főváros katasztrófális népesedési indexét, ez a gyarapodás nem természetes. Kilencvenkilenc százaléka a „szaporodásnak“ vidéki bevándorolt népesség. A városba való menekülés tehát még most sem állt meg. Öt év alatt ötvenötezer vidéki költözött Budapestre. Ha megnéznők a foglalkozási statisztikát, az is kiderülne, hogy a menekülés sokkal nagyobb arányú, mert vannak olyanok, akik egy-két hélig, egy-két hónapig maradnak itt, bár a ietelepülés szándékával jöttek. Reményeik nem váltak be s így kezdik — otthon — előlről. Ha kulturális élet van Kecskeméten, Szegeden, vagy Pécsen, azt a vidék önmaga verejtékezte ki segítség nélkül.

Zsidó szempontból is így van, sajnos. Ez azt mutatja, hogy a zsidóság szociológiai fejlődése függvénye az ország egyéb rétegei helyzetének. Ami pedig a vidéket illeti; a vidéki hitközségek, a tagok csekély létszáma miatt, még sokkal kevesebb zsidó szint és értéket képviselnek, mint ahogy Kecskemét, Pécs és Szeged jelent az egyetemes magyar kulturális élet szempontjából.

II.

Nyári falujáráskor bekóboroltam húsz tiszántúli községet. A nép hiterkölesi életét és mentalitását is megfigyeltem.

A közvetett és közvetlen úton szerzett tapasztalatom, hogy falvaink Isten-hite nagy krízisbe, válságba került, kiveszőfélben van.

Az öregek nem hagyományozták, a fiatalok nem vették át a tradicionális Istenhitet. Ennek oka egyrészt, hogy a tradicionális Is-

ten-hit számukra „elavult“, maradi lett, előtűntek naivságai és babonás alkatelemei. De oka másrészt a megmaradt éptörzsű Istenhit esetében, hogy a nép, e serdülő gyerek, vallásosságát szégyelni kezdte, megvédeni és bizonyítani nem tudta, átváltozott életéhez alkalmasnak nem találta s így az öregek nem tradicionálják, a fiatalok meg fölöslegesnek tartják. Pl. ennek tünete, hogy mind több és több házban némul el a családi közös asztali ima.

Erre is csak azt kell mondanom, így vagyunk, vagy talán nem sokkal jobban a zsidó vallásosság tekintetében. De mégis nagy a különbség. A vallástalan keresztény lakosság mégis keresztény államban, keresztény eszmékkel telített társadalomban él, de az elvallástalanodó zsidó teljesen elveszett a zsidóság részére.

HALÁLOZÁS. Sulyos csapás érte dr. Fischer Aladár egyetemi rk. tanárt, a pesti izr. hitközség kórházai sebészeti osztályának főorvosát: felesége, született Redlich Stefánia hosszabb szenvedés után szombaton este Budapestten meghalt. A minden szépért, nemesért nevelő és szívjóságáért általánosan megbecsült uriaszony korai halála széles körökben keltett mély részvétet. Temetése hétfőn déli 12 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

INGYEN HÉBER KURZUS a Cionista Szövetségben. A MCSZ. február hó 1-től kezdők. s haladók részére 3 hónapos héber nyelvtanfolyamot indít. A tanfolyam a MCSZ. tagjai részére díjtalan, nem-tagok 3 hónapra 5. P.-t fizetnek. Kezdőknek hétfőn és csütörtökön este 7—8. Haladóknak hétfőn este 8—9. Csütörtökön este 8—10-ig társalgó-est. Bővebb felvilágosítást a titkárság ad. Andrássy út 67. Telefon: 28—4—89.

Dr. Kenéz-Kurländer Ede:

„Jacobi Samu fia...”

Reminiscenciák

Vajjon sejtette-e Jacobi Olivér, talán az aptától tudta, mit mond a Talmud Sixtin traktátusa Titus császárról: mintegy ezerkilencszáz év előtt úgy végrendelkezett, hogy hamvait a tengerekbe szórják.

*

Ha Békessi Imre és a Pester Lloyd nem invocálja apai barátom, Dr. Jacobi Samu szellemét, úgy én a Szombat hasábján nem foglalkozom Jacobi Olivér személyiségével és nagy feltűnést keltett végső intézkedéseivel. Már csak azért sem, mert Jacobi Olivér mégis csak kijelentkezett jelekezetünkből. Nagyon helyesen tudom, hogy ezt nem érdekből, sem pedig hiúságból tette, hanem ezzel is demonstrálni akarta atheisztikus világfelfogását. Aminthogy a temetésre vonatkozó intézkedése szintén demonstráció akart lenni, mert okos fejjel pontosan kiszámította, hogy sajtószerű rendelkezése feltűnést fog kelteni. Nyitva marad azonban a kérdés: vajjon az atheizmus, mint „vallás” nem tisztára negáció-e, és megérdemli-e a hangos demonstrációt? Illő kegyelettel nem akarom e kérdést tovább feszegetni, csupán a következő megjegyzésre szorítkozom.

Dr. Jacobi Samu, az apa, sokkal többlet foglalkozott filozófiával, mint Olivér fia és alaposabb híve volt a materiális világnézetnek, mégis nagyon jó zsidó volt és soha, semmi körülmények közt nem lépett volna ki a mi vallásközösségünkből.

*

Békessi Imre, mint az anekdóta csodarabija, ellátott ugyan Lembergig, de nem látta pontosan, hogy mi történt ott. Békessi helyesen kutatja Jacobi Olivér különös egyéniségének, különös pályafutásának, különös sikerének misztikumát az ősök agyvelejében, az ősök vérében. Én azonban, aki jobban ismertem Jacobi Samut, megállapítom, hogy Jacobi Olivér csak a borotvaéles logikát és a kritikai készséget örökölte apjától, energiája, munkakedve és minden más egyéb szellemi kincse, anyai, illetve anyai ágon leszármazott örökség. Szerintem Olivér lelki strukturája csak husz százalékban volt „Jacobi”, míg nyolcvan százalékosan „Brachfeld” — ez az anyai ág — volt. Mint ahogy öccse, a korán elhunyt zeneszerző — a „Vici” — nélkülözött minden Jacobi vonást, hiszen a Jacobi családban senkinek sem volt zenei hajlama, tehát a zenei hajlam valószínűleg szintén anyai örökség.

*

Jacobi Samu egyik tanítása volt:

„A görögök nem ismerik az állam fogalmát, csak városokban éltek, az isteneket lehozták az égből és barátokoztak velük. Ezzel szemben a rómaiak „államimádók” voltak és nem véletlen, hogy császáraikat isteneknek tették meg.” Jacobi „görög” ember volt, Zeno, Demokritos és Philó tanítványa, fia ellenben „római” karakter volt, államimádó, és ez a rugója cselekedeteinek és egyéniségének.

A világháború kitörésekor mentesítették a katonai szolgálat alól, rossz szeme miatt, de ő valósággal kiharcolta magának azt, hogy kikerülhessen a harctérre. Ez a hazafias cselekedete egyformán lehetett apai, vagy anyai örökség. — Anyai nagyatyja ugyanis a híres „Ló-Brachfeld” volt, aki Kossuth hadseregét lóval látta el, amint ezt Eötvös Károly oly megható írásban megörökítette. Atyai nagyatyja, Jacobi Áron, Kossuth hívó szavára otthagya a pozsonyi jesivát, honvédnek állt be, vitézül harcolt, kapitányi rangot is ért el, sőt Világos után bujdosni volt kény'elen hazafisága miatt.

*

Dr. Stein Emil, a Pesti Tőzsdében elhivatottan és klasszikus tömörséggel jellemezte Jacobi Olivért. Többek közt a következőket mondja: „Az ő egyénisége, amint ezt kimagasló embereknél sokszor tapasztaljuk, inkább komplikált volt, amiben bizonyos leszűrt bölcsesség külső képe mellett paradox irányzatok küzdöttek egymással.” Felemlíti továbbá, hogy leggyakrabban zárkózott volt, de néha, túlságosan is, közlékeny. Stein Emil kitűnően látta Jacobi Olivér jellemét és az én előbb kifejtett átöröklési véleményem az általa paradoxnak nevezett gondolatvilágra is rámutat.

*

Nagyon sokat köszönhetek Jacobi Samunak, és mint hálás tanítvány, boldogan ragadok meg minden alkalmat, ha róla írhatok. Megfelel a tényeknek, amint azt Békessi megírta, hogy csendes temetést kívánt, künn, az akkoriban még igazán nagyon csendes Farkasréten. Ott is nyugszik, síremlék nélkül, a sír egyszerű, felirat nélküli márvány fedőlap takarja, rajta a sír száma. Hozzá kell még bennem, hogy a pesti lakos Jacobi Samu dr. azért jelölte ki örök nyugvóhelyéül a farkasréti temetőt, hogy Dr. Kohn Sámuel, az akkori pesti főrabbi, kit nem nagyon szere-

SZOMBAT

tett, temetési szertartását el ne láthassa, sőt, hogy még egy imát se mondhasson felette. Kiss Arnoldot viszont még Pápáról ismerte, szerette és tehetségét sokra becsülte. Egyszerű temetést viszont azért írt elő, mert gyermekeinek nem akart sok fáradságot és költséget okozni. Jelen voltam a Bálványutcai lakásban, a szóbeli végrendelkezésnél, mely nem ünnepélyes, komor formák között, hanem kedélyes vacsora utáni beszélgetés keretében történt. Ekkor én szerényen megjegyeztem: „Samu bátyám, egy igazi sztoikus egyáltalán nem végrendelezik.“

✱

Jacobi Samu annyira sajátos egyéniség volt „sui generis“, hogy még véletlenül sem teremhetett hozzá hasonló vágású individuum. Az élet napos oldalára született. Már gyermekkorában a család, majd a tanárok dédelgetett kedvence. Ragyogó fiatalágában, nőket, férfiakat egyaránt könnyedén meghódított. Sohasem volt szorgalmas, mégis mindent jobban tudott a többinél. Minden az ölébe hullott, játszva, munka és fáradság nélkül. Dehogy is volt ő mentes minden hiúságtól és még kevésbé vetette meg a földi javakat. Csak nem volt hajlandó ezekért küzdeni és fáradni. Inkább lemondott, félrevonult és a filozófusok köntösében járt — kényszeredetten és hozzá jó kedvet mimelt.

✱

Már csak azért sem isméllődhetett meg bárkiben egyénisége, mert életét és cselekedeteit valósággal determinálta Neumann Ármin dr. A dolog még Nagyváradon kezdődött, ahol összebarátkoztak. Együtt jártak a gimnáziumba és együtt hallgatták a jogot a bécsi egyetemen. Szünidejüket szüleim házában töltötték, Nagyváradon, ahol vetelkedve udvaroltak Hevesi Simonné szellemességéről híres édesanyjának, Landesberg főrabbi leányának. Neumann Ármin tanulmányaival előbb végzett és elvette feleségül a később híressé vált Ries Amélie-t. Neumann Ármin kezdeményezésére a pápai hitközség megválasztotta Jacobi Samut ügyészének és Jacobi dr. néhány éven át Pápán ügyvédkedett. Ez a két ember szerette egymást, gyűlölte egymást és tudat alatt mindig és mindenben rivalizált egymással. Neumann Ármin már fiatal korban habilitált a pesti egyetemen, könyveket írt, jelentős részt vett a várospolitikában, bankot és osztálysorsjátékot alapított, két évtizeden keresztül képviselte a berecki választókerületet, részt vett a kodifikációs munkálatokban és egyike volt az első öt magyar királyi udvari tanácsosoknak. Ez akkoriban többet jelentett, mint ma az excellenciás cím. Eközben a tehetségesebb Jacobi Samu filozofált és sakkozott, ezt sem kitarással, — és helyesen mondja

Békessi — csupán rajta mult, hogy nem lett világbajnok.

Ez a két ember egymástól determinálva volt. Folyton figyelték egymást és minden cselekedetükkel lemérték, hogy az milyen hatással lesz a másikra. Utolsó éveikben már csak akkor érintkeztek, ha én Pestre rándultam. Ilyenkor felváltva vacsorát rendezték a tisztelőmre.*) Ez azonban csak ürügy volt, inkább jogcím arra, hogy egymással találkozzanak. Gyanakodva figyelték és ugratták egymást, komoly, aktuális dolgokról soha nem beszéltek, csupán fiatalkori — pápai és váradi — reminiscenciákat elevevitették fel. Neumann Árminnak egy életen keresztül nem sikerült Jacobi Samuból kieroszakolni egy elismerő mondatot!

Jacobi — becsmérlően — úgy beszélt róla: „Der fleissige Junge!“ Viszont Neumann Jacobit úgy nevezte: „Der Leichtsinne“.

Vacsorák után, ha valamelyikkel egyedül maradtam, az szapult a másikat a késő reggeli órákig. Hogy miket mondtak egymásról — nem írhatom le. Családi titok.

*) Hihetetlennek hangzik, hogy egy szigorló jogász tiszteletére két országos hírű ember vacsorákat adjon. Ennek magyarázatát kell adnom. Jacobi Samu anyai ágon unokatestvérem volt s kora árvaságra jutván, édesanyám neveltette és taníttatta. Neumann Ármin apai ágon volt unokatestvérem, kit édesanyám támogatott tanulmányai alatt. A vacsorákat tulajdonképpen az édesanyám tiszteletére rendezték!

EGY SZÁZ ÉVES FRANCIA RABBI KITÜNTETÉSE. Párisi tudósítónk írja, hogy M. Weiskopf rabbi, aki hetvenhét éve működik a rochechourati orthodox hitközségben és aki szombaton tölti be századik életévét, magas kitüntetésben részesült. A belügyminiszter a becsületrend lovagi címét adományozta részére. A pátriarka koru rabbi még ma is teljes egészségben működik, hetenkint drósét ír, amelyet szombaton a templomban felolvásnak.

FELHIVÁS A ZSIDÓ SZÜLŐKHÖZ. Felkérjük az igen tisztelt szülőket, hogy ha a gyermekeik házitanításra szorulnak, forduljanak titkárságunkhoz, ahol elemi, közép és kereskedelmi iskolások házitanításban és egyes tárgyak (héber, barmicvó, latin, német, hegedű, zongora stb.) oktatásban jártas állás nélküli tanítók és tanárok csekély díjazás mellett állanak rendelkezésünkre. Orsz. Izr. Tanítóegyesület, Budapest, VII., Wesselényi ucca 44. Telefon: 44—0—85.

Dr. Bakonyi László:

Emlékezés dr. Gábor Gyuláról

A magyar zsidóság történelmi arcképcsarnoka ismét gyarapodott egy nemes arcéllal és a magyar zsidóságot újból súlyos veszteség érte: Dr. GÁBOR GYULA, a Pesti Izr. Hitközség nyugalmazott főtitkára, az Országos Iroda volt ügyvezető elnöke, a magyar Izrael szofér neomon-ja elhagyta a földi tereket, elköltözött az örök nyugalom országába, a Barnayak, Simon Józsefek, Mezey Ferencek körébe, akiknek méltó utódja volt. Feladatomban az volna, hogy objektív méltatást nyújtsak dr. Gábor Gyuláról, a zsidó közélet nagy alakjáról, az ő szerteágazó, sokrétű, rendkívüli munkásságáról. Nehéz a feladat annak számára, akinek lelkéhez közelebb állt az atyai barát, az ember, a tanítómester, mint a jogtudós, a történész, az ügyvéd, a főtitkár, az ügyvezető elnök. Nehéz dolog nyugtalan mérlegelő, tárgyilagos, hívős szemlélettel közeledni dr. Gábor Gyulához, nehéz feladata van az értelemnek akkor, amikor a szív fájdalma még nem csillapodott. Hiszen még nemrég, néhány héttel ezelőtt itt volt közöttünk, jóságos meleg hangja még a füllünkben cseng, szelíd, simogató tekintete még a lelkünkbe világít. De mind hiába! Dr. Gábor Gyula nincs többé: bele kell törődnünk abba, hogy egy gazdag élet lezárult és nem sugározhatja ki magából azokat a nagyszerű szellemi erőket, amelyek Dr. Gábor Gyula lelkéből oly gazdagon ömlöttek.

Nyugodtan elmondhatjuk, hogy a magyar zsidóságnak aligha volt olyan polihisztor, mint ő. Elmélet és gyakorlat, kodifikáló és jogalkalmazó tehetség általános és zsidó tudás, történelmi érzék és a modern életben való tájékozottság ritkán egyesült előtte bárkiben oly szerencsésen, oly harmonikusan.

És mindehhez hozzájárult az ő finom, esztéta lelkülete és pompás, színes irodalmi stílusa, amely épúgy megnyilatkozott jogtudományi és történelmi munkáiban, mint beszámoló évi jelentéseiben és nagyszabású elaborátumában. Ha egy szóval kellene Dr. Gábor Gyulát jellemeznem, azt mondanám: igazi humanista lélek volt. Egy humanista a XX. században, a háboru utáni, kavargó, kemény és kegyetlen életben! Mélységes tragikum van ebben és csodálattal kell adóznunk annak a hősiességnek és önfeláldozásnak, amellyel Dr. Gábor Gyula kitartott örökhelyén.

Aztán úgy érezte, hogy elég volt a harcból, a küzdelemből és visszavonult az ő könyvei közé, a múltba, az Országos Levéltár fascikulusai mögé. Közben még három éven keresztül mint az Országos Iroda alelnöke, majd ügyvezető elnöke hatalmas munkát végzett és mint az 1929. évi országos bizottság előadója megalkotta a kongresszusi szabályzatokat kiegészítő és módosító póttatutum tervezetét. Ez a hatalmas történelmi és közjogi felkészültséggel kidolgozott tervezet rendkívül értékes előzménye és forrása volt a későbbi Országos Gyűlés által megalkotott Kiegészítő Szabályzatnak, noha attól eltérő közjogi alapelveken és épen ezért szűkebb keretekben épült fel.

Nem céлом, hogy e helyen részletesen ismertessem Dr. Gábor Gyula kimagasló közjogi, büntetőjogi és történetírói tudományos munkásságát, amelyet nálam hivatottabbak fognak kellően méltatni. De annyit mégis meg kell említenem, hogy ezek a páratlan elmélyedéssel és szorgalommal készült tudományos művek az egész magyar tudományos világban hírnevet és megbecsülést szereztek Dr. Gábor Gyulának. A kormányzói méltóság történetéről írt utolsó nagyszabású monográfiája valóságos forrásmunka, mely szakkörökben nagy feltűnést keltett.

Hogy milyen kimagasló érdemei voltak a huszadik század eleje óta rohamosan fejlődő pesti zsidó közösség jogi kereteinek megszervezése és modern adminisztrációjának megteremtése körül, azt mindannyian tudjuk és hálásan elismerjük, akik e nagy közösségben élünk.

Ugy tudom, hogy a megdicsőült férfiú szellemi hagyatékában nem egy értékes dolgozat és a magyar zsidóság multjára vonatkozó érdekes adat van. Felekezettünk önmagának tesz vele tiszteletet és méltó módon megtiszteli vele elköltözött nagy fiának emlékét, ha az ő szellemi örökségét az enyészetből átmenti a történelem számára.

TOKAJI	A BOROK	LERAKAT
KIRÁLYA		V. NÁDOR U. 5.
FUCHS	TOKAJI	TEL: 81-2-74
A KORONÁJA		TOKAJI MINTAPINCE
		FUCHS LÁSZLÓ.

FÁBIÁN BÉLA szózata :

Nem hallgatunk tovább!

Mint a fekete hollók a szibériai fogolytáborok drótkerítéseire, úgy szállnak hozzánk vergődő és szenvedő testvéreink csapzott hírei a vidékről. és e hírek, sajnos azt mutatják, hogy ebben az országban a megpróbáltatások nehéz idői következtek el ránk. Tisztelt Barátaim! Az egész fővárosban és az egész országban plakátok jelennek meg és röpiratokat ezrével és százezzel terjesztenek.

Karácsony előtt egy bajtársi vacsoráról jöttem, ahol felemlegettük a régi idők emlékeit.

Mélyen tisztelt Barátaim! Hallgatni már nem bűn, hanem aláírása mindannak, amivel immár nyíltan vádolnak bennünket ellenségeink! (Ugy van, úgy van. Kitoró éljenzés.)

Tisztelt Barátaim! Lehet-e az, hogy ebben az országban plakátok jelenjenek meg, amelyek azt mondják, hogy zsidónál ne vásárolj, de keresztény szerbnél, csehnél, románál vásárolj?! Aki veled együtt védte a magyar határokat, akinek keble tele van kitüntetésekkel, annál ne vásárolj, hanem azoknál, akik ezt az országot megcsonkították és belőlük ittmaradtak, azoknál vásárolj.

Felmerült a kérdés, hogy mit tegyünk? Mert csak diagnózist megállapítani és orvosságot nem rendelni, lehetetlenség! Nekünk tisztelt Barátaim a kötelességünk nem az események elhallgatása, mert néma gyermeknek anyja sem érti a szavát.

Akiket a röpiratok százezeivel fel akarnak lázítani ellenünk, azokat fel kell világosítanunk arról, hogy hol a nemzet érdeke. (Ezt a derék magyar népet amelyet soha az antiszemitizmus világába belefogni nem lehetett, mert a becsületes magyar paraszt, magyar iparos, magyar kereskedő, magyar munkás érezte, hogy nem az ő érdekeiről, hanem a lázítók érdekeiről van szó, ezt a becsületes magyar népet a lázítás prédájául átengedni nem szabad.

Hallgattunk eddig azért, mert igen soknak az volt a felfogása, hogy okosabb hallgatni, mint beszélni. Sajnos ez a politika a gyakorlatban nem vált be. Az a kérdés, hogy hol harcoljunk? Annak azonban semmi értelme nincs, hogy egymást meggyőzzük arról, milyen igazunk

LLOYD TRIESTINO

Palesztinába és Sziriába

hetenkint kétszer legmodernebb gyors-hajókkal Triestből egységes és turistaosztály.

Egyiptomba

hetenkint Triestből és Genovából 3 nap alatt pazar luxushajókkal.

Indiába és a Távolkeletre

rendszeres járatok modern óceánjárókkal. Prospektusok, felvilágosítás a társaság mindkét budapesti irodájában.

Thököly-út 2.

Váci-utca 4.

van, vagy hogy a velünk szimpatizáló idegen felekezetek kiválóságai is a mi közönségünket akarják meggyőzni arról, hogy ellenfeleink igaztalanul járnak el velünk szemben. Nekünk másokat kell meggyőzni arról, hogy mi ebben az országban egyenrangú polgárok vagyunk. A magyar zsidók egyenjogusítását kimondó törvény érvényben van és minden hatóságtól és kormánytól követeljük, ezen törvény tiszteletben és érvényben tartását! (Zajos éljenzés, helyeslés és taps.)

Tisztelt Barátaim, harcoljunk a szónak a fegyvereivel, a tisztességnek, a becsületességnek és meggyőzésnek fegyvereivel, de ne magunk között, ne belmisszió formájában, hanem mindenki azon a fórumon, ahová őt a polgártársak akarata, a szavazatok ezrei és tízezrei állították.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvason

az Országos Egyetértésben, hogy a Baumgarten-alapítvány idei nyerteseinek kiszemelésénél is a „gleichschaltolás“ elve vezette a bölcshatározó kuratóriumot. Még a legfinomabb nagyítóüveggel sem tudtunk felfedezni az idei díjazottak névsorában egyetlen zsidót sem. Még kitért zsidót sem. Az is igaz, hogy dr. Basch Lórant a díj kurátora egyetlen tagja családjának, aki nem tért ki, de viszont

Nem olvasom

az adakozó Baumgarten alapítólevelében, hogy vagyonának kamataiból a szegénysorsú zsidó írók és költők nem részesülhetnek. Hiába, „változnak az idők — változnak a végrendeletek . . .“

Olvason

Szinte hihetetlen, hogy még mindig mennyi magas állású zsidószármazású német bíró és bírósági tisztviselő van Németországban. Illetve csak volt, mert a hivatalos német Igazságügyi Közlöny legutóbbi száma most közölte az eddig még nem nyugdíjazottak végelbánás alá vonását. Eszerint a következő zsidó bírákat és igazságügyi tisztviselőket nyugdíjazták: Az „Oberlandesgericht“-nél 1 tanácselnököt, 11 kamarai tanácsost, 16 törvényszéki bírót. A törvényszékeken: 8 igazgatót, 51 tanácsost, 1 tanácselnököt, 6 kamarai tanácsost, 8 bírót, 1 elsőosztályú ügyészt és 1 dologházi igazgatót. Az ügyészségeken: 1 államügyészt, 1 főügyészt, 1 fogházorvost, 1 fogház-lelkészt, (rabbít) 6 jegyzőt, 5 bírósági ülnököt és

5 szabadalmi bírót. A felsoroltakon kívül nyugdíjba küldtek még 94 alacsonyabb állású tisztviselőt, úgy hogy ezzel a rendelettel 216 zsidó igazságügyi tisztviselő került idő előtt nyugállományba.

Olvason

Joachim Prinz dr., a berlini „utazó“ rabbi, aki nemrégén Budapestet is szerencsétlente látogatásával, jelenleg csehszlovák előadóturnén van. Brünnbén, Breclauban, Mäh-risch-Ostriban, Olmützbén és Prostejovban tartott előadásokat, a felekezeti lapok kommunikéi szerint, nagy sikerrel és hatással. Csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy mit tud mondani Joachim Prinz német zsidónak? . . .

Olvason

A fokozódó kulturigényeknek megfelelően Tel-Avivban hatalmas méretű városi könyvtár létesül. Egy áldozatkész Tel-Avivi polgár, Zebh Gluskin, által felajánlott háromemeletes házat rendezték be könyvtárnak, az acél polcállványok már elkészültek és nemsokára be is rendezik a könyvtárat. Több mint 40.000 kötet könyv várja a kicsomagolást és elhelyezést. A 150.000 lakosú Tel-Aviv végre méltó könyvtárhoz jut . . .

Olvason

Dr. Kurt Fleischer, a berlini hitközség liberális frakciójának elnöke nemrégiben Palesztinában tett körutazást, majd utána előadást tartott Berlinben benyomásairól. Beszámolója során elítélően nyilatkozott a palesztinai ortodoxokról és azzal vádolta meg, hogy vissza

פסח של Husvéti árut az ismert kiváló minőségben. az idén is gyártunk

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejü biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

akarja vinni a zsidóságot a középkorba. Fleischer dr. a palesztinai orthodoxokat „Siratófal-zsidók“-nak nevezte, emiatt aztán meg is gyűlt a baja, ugyanis az orthodoxia minden sajtóorgánuma koncentrikus támadást intéz ellene, a blaszfémikus nyilatkozatért...

Olvasom

Esztergomban februárban lesznek a hitközségi választások. A hitközségben már évek óta két párt áll szemben egymással igen éles harcban és most is meghiúsult Lenkei Emil alelnök kísérlete, hogy békét teremtsen a szembenálló pártok között. Az ellenzéknek vezérével Zuckler Mórral az a törekvése, hogy a jelenlegi elnököt - Dr. Zwillinger Ferencet kibuktassa, sőt még a képviselőtestület névsorából is ki akarják hagyni. A küzdelem igen hevesnek ígérkezik és annak eredményét előre megjósolni nem lehet.

Olvasom

Frauenfeld Alfréd, a német színész-kamara elnöke egy berlini gyűlésen kijelentette, hogy 15.000 hivatásos árja színész közül 8500-nak nincs szerződése. Az árjaparagrafus előtt a zsidó színészekkel együtt több hivatásos színész volt — és

csodálatosképpen kevesebb volt a szerződés nélküli. A zsidó színészekkel együtt a zsidó nézők is indexre kerültek, rosszul mennek a színházak — mi sem természetesebb tehát, mint az, hogy emelkedik a szerződésnélküli német színészek száma.

Olvasom

Nagyváradon óriási lelkesedéssel fogadták a 25 éves szigeti csodarabbit: Reb Zalment. Ez előttem teljesen érthetetlen. Az én mesterem R. Mose Hirsch Fuchs főrabbi idejében az lehetetlen volt. Ugylát-szik: ahol az askenaz rabbiság ereje hanyatlik, a chaszidizmus erőre kap. Ha a „Rovnak“ nincs tekintélye, kezdődik a „Rebbe“ tekintélye. Nem tudom innen megítélni a helyzetet de lehetséges, hogy a nagyváradiak eme hódolota a szigeti előtt nem egyéb, mint védekezés a szatmári chasid rabbinak, reb Tajlisnak az egész erdélyi orthodoxiát lenyűgöző terrorisztikus befolyása ellen. Ezt nem lehet másképpen csinálni, mint, hogy a nagybácsival szemben az általa gyűlölt unokaöccse: a szigeti rebbe oltalma alá helyezi magát a község.

Nagybácsi és unokaöccse olyan vad gyűlölettel állanak szemben egymással, ahogy a huszti főrabbi R. Sije gyűlöli az ő állására aspiráló nagybátyját: R. Jákajv Hunyadit, a pápai ellenfőrabbit. Ismétlem nem tudom; vajjon helyesen ítélem meg a helyzetet.

Nem olvasom

A Komédiában Tel-Aviv néven rendkívül izléstelen és zsidó-csufoló darabot adnak. Csodálom, hogy Rott Sándor, aki a kommün alatt cly nagy erkölcsi bátorságról tett tanúságot és Radó Sándor, aki olyan hűséges tagja a Pesti Chevrának ilyesmiket csinálnak.

Olvasom

A magyar hitlerista velleitánu orgánum riportere érkezett a faluba, ahol Bus-Fekete Lászlónak szép birtoka van. Találkozott is egy református presbiterrel, aki hitközségi adót ment beinkaszálni, mert a szerző úr nagy hátralékban van. Ezzel a ténnyel a riportertem tudott mit csinálni. Pedig, ha tudta volna, hogy ez a tulajdonság: kultuszadót nem fizetni, még a zsidóságból maradt reá. Sőt ha a zsidó hitközség egyáltalában mert volna követelni adót, tiltakozott volna az ellen, hogy megadóztatják azt, aki oly sok darabot szerez és ezzel dicőöséget hoz — a Wertheim-kasszájának.

Nem olvasom

Egy művész beszélte egy hitközségi főembernek: Ne mondja, hogy mi művészek nem érdeklődünk a zsidóság ügyei iránt. A multkor jó virágos kedvben felmentünk hajnal felé a „Fészekbe.“ Tizenketten vagyunk, szólt az egyik, tizenketten mint Jákob fiai, ajánlom, hogy titkos szavazással döntsük el a magyar antiszemitizmus okát. A társaság a tervet nagy gaudiummal

fogadta. A szavazó cédulákból kiűnt: egy szavazatot kapott Wolff Károly, egyet kapott a pesti hitlerista orgánum, tíz szavazat vagyis egy egész minjon esett egy — he-tilapra.

Nem olvasom

Találkoztam egy orthodox ismerősömmel, aki neológ templomba is szokott járni. Azt mondja nekem: „feladok olvasóinak egy találós kérdést:“ Melyik az a főkántor, aki a péntek esti kiddus imában Ivrehivát csinál, amennyiben nem azt mondja: „Liciasz Micrajim“ hanem így: „L'ciasz.“

ELJEGYZÉS. Lineczky Bernát főkántor és neje leányát Nu'it, eljegyezte Schlesinger Andor földbirtokos Tótme-gyerről. A széles körben ismert művészt és családját tisztelői és barátai ez alkalomból elhalmozták jókívánkágaikkal.

KULTURDÉLUTÁN. A nagyfuvaros-utcai templomkörzet január 26-án, vasárnap délután nagyszerű kulturdé- lután rendezett. Dr. Weinberger Lipót körzeti elöljáró tartalmas elnöki megnyitójá után Rosenákné Behr Blanka, az ismert író- nő olvasta fel egyik szép novelláját, majd Nagy Andor tőzsdetanácsos, hit- községi elöljáró tartott érdekes előadást „Merkantilizmus és agrarizmus“ címen.

STERN S., a világhírű angol zsidó fő- kántor február hó 16-án (vasárnap) esti fél 9 órai kezdettel tartja a Zeneakadé- mia nagytermében egyetlen hangverse- nvét. A műsoron héber és zsidó szerze- ménvek szerepelnek. Jegyek korlátolt számban kaphatók: Koncert Iegvirodánál IV., Váci u. 23. Rózsavölgyinél Szer- vita tér 3. és a Zeneakadémia portásánál.

A WIZO LEGKÖZELEBB TEADÉL- UTÁNJÁT febr. hó 4-én kedden d. u. 5 órai kezdettel tartja, amelyen Patai Edith a kiváló író- nő „Ifjusági problé- mák“-ról beszél és Patai Éva munka- dalát ügyesen az általános cionista moz- gásművészettel eleveníti meg. Vendégeket szívesen lát.

RADIUS FILMSZINHÁZ, Nagymező utca 22—24. Telefon: 22 0—98. Előadások kezdete 3. 5. negyed 8, fél 10 órakor.

Zászlót bontott a Hitközségi Párt

**Dr. Buday-Goldberger Leó nagy beszéde
Stern Samu hitközségi munkájáról
és a magyar zsidóság feladatairól**

A közelgő hitközségi választások alkalmából vasárnap délelőtt tartotta impozáns zászlóbontó kerületközi ülését a Hitközségi Párt a Goldmark-teremben, amely zsúfolásig megtelt a zsidóság legelőkelőbb reprezentánsaival. Ott láttuk a hitközségi élet vezetői sorából dr. Dési Gézát, dr. Fábián Bélát, Frey Kálmánt, Lédermann Mórt, Nagy Andort, dr. Rosenák Miksát, és dr. Zahler Emil hitközségi előljárókat. Ott volt Bánó Dezső, Lunzer Pál Chevra-előljáró, siogárdi Zöldi Márton tábornok, Székely Ferenc, Halász Manó, Wertheimer Adolf, Fürst György, Wertheimer Lajos, Friedmann Ignác, Komját Ernő, Horváth Miksa, Elek Arthur, Braun Vilmos, dr. Eppstein Sándor, Herczeg Sándor, Mezőfi Vilmos körzeti elnökök, dr. Miklós Gyula, a cionisták elnöke, dr. Patai József főszerkesztő, dr. Kahan Nisson, dr. Izsák Ede, dr. Osztern Lipót és rajtuk kívül nagyon sokan felekezeti intézmények vezetői a képviselőtestület és a körzetek tagjai. A zsidó sajtó is teljes számban megjelent. Ennek a zászlóbontóülésnek külön jelentőséget adott, hogy dr. Buday-Goldberger Leó felsőházi tagot ezúttal iktatták be a Hitközségi Párt elnöki tisztségébe és hogy Nagy Andor előljárónak, mint a párt ügyvezető elnökének megragadó szavaira dr. Buday-Goldberger Leó hatalmas lelkesedéssel fogadott programbeszédet mondott, amely méltatva Stern Samu elnöknek és az előljáróságnak működését, megszabta a párt és a hitközség további működésének irányát.

NAGY ANDOR MEGNYITÓ BESZÉDE

A zászlóbontó gyűlést Nagy Andor előljáró nyitotta meg. Bejelentette, hogy a Hitközségi Párt megalakult és annak elnökéül dr. Buday-Goldberger Leót kérték fel. A bejelentést taps és éljenzés fogadta. Majd felkérte Wertheimer Adolf, Mezőfi Vilmos, Horváth Miksa, Molnár Gyula, Elek Arthur és Komját Ernő körzeti elnököket, hogy a szomszéd szobában tartózkodó dr. Buday-Goldberger Leót hívják meg és kérik fel az elnöki szék elfoglalására. A delegáció kíséretében megjelenik ezután Buday-Goldberger Leó, akit a gyűlés kitörő óvációval fogad. Nagy Andor ezután Buday-Goldberger Leóhoz fordulva többek között ezeket mondja:

— Méltóságos Uram! Kedves Barátom! A Hitközségi Párt elnökévé választott meg

Téged. A Pesti Izr. Hitközség képviselőtestületének mandátuma lejárt, új képviselőtestületet fogunk választani. Rád nemcsak azért esett a választás, mert az ország első iparosa vagy, nemcsak azért, mert a határon túl is szereztél a magyar névnek zseniálítással dicsőséget, hanem azért is, mert, mint az Irás mondja: Erős a karod, fényes az elméd és a családi tradíciók folytán is predesztinálva vagy arra, hogy a zsidó ügyeket vezéreként vidd előre. Így hát kedves Hittestvérem átadom a sokezer választó bizalmából fakadó megnyilatkozás alapján, a mi lobogónkat. A lobogó tiszta fehér gyolcs, amire rá van írva: vallás, valláserkölc, kultúra, humanizmus és zsidó tradíció.

A hatalmas tapsal és éljenzéssel fogadott megnyitó beszéd után dr. Buday-Goldberger Leó állott fel, hogy megtartsa székfoglaló beszédét.

Dr. BUDAY-GOLDBERGER LEÓ BESZÉDE

Nagyon köszönöm azokat a szives üdvözlő szavakat, melyekkel engem Nagy Andor, tisztelt Barátom megtisztelt és köszönöm mindannyioknak azt a felette becses bizalmat, amellyel a hitközségi párt zászlaját kezembe adták, hogy azt szerény erőmmel én is diadalra vinni segítsen.

— Büszkeséggel tölt el ez a szép megbiztatás, s ha tudom is, hogy hitsorsosaim között sokan vannak, akik ezt a kiváló tiszteletnél inkább inkább érdemlik, mégis vállalom, mert az erkölcsi okok egész sora kötelez engem arra, hogy egész lélekkel legyek a pártnak a zászlótartója. Én önérzetesen vallom, hogyha élnek és dolgoznak e hitközségben férfiak, akik hitéletünk fejlődése, erősödése, szempontjából többet jelentenek szerény személyemnél, nincs itt senki, aki nálamnál többre becsülné azokat a morális és kulturális értékeket, melyeket a magyar zsidóság szent ideálokul tűzött ki maga elé: a hit, a haza, a kultusz, a kultúra, és a karitás ragyogó eszméit. Amint arra a mai ülés meghívója is hivatkozik, a másik ok, amely engem ellenállhatatlan erővel állít e zászló mellé, abban a másfélévszázados tradícióban gyökeredzik, amely engemet, tiszteletreméltó elődök szerény sarját soha nem lazítható kapcsolatokkal kötelez azoknak az eszméknek a szolgálatára, melyekkel magyar hazámat és a

zsidó felekezetnek nagy ügyét építő munkával előbbre vinni lehet.

„MA NINCS HELYE A KÖZÖNYNEK!”

— Mindezek következtében egész emberként állok ki felekezetünk ügye mellett és

teljes meggyőződéssel hirdetem a zsidóság ügyének összeforrottságát a magyarság ügyével.

Ma senkinek sincs joga közömbösnek maradni és soha olyan igazán nem értettem meg az inferno sorait, mint a zsidóság mai helyzetében, amikor Dante arról ír, hogy milyen szörnyen szenvedő csoportot lát: „A kínna telt hazában”. „Mester mit hallok?“, kérdém, hogy beléptem s a borzalomtól hajam égre lázadt, milyen nép szenved itt a sötétben? És ő felelte: „E szomorú hazát azok nyerik, akik közönyösen éltek, kiket nem ért dicséret, sem gyalázat.”

— Nem, ma nincs helye sem közönynek, sem lanyhaságnak s akit a Gondviselés kegyelme különb pozícióba emelt, annak százszor inkább kötelessége lehet tenni arról, amit a zsidóság kultuszának szépségében, ideáljaink emelkedettségében, hittételeinek örökkévalóságában az ország számára jelent. Ezért állok ma itt, ezért vállalom a párt teljes vezetését, ezért lobogtatom fenn a zászlót, amelyet Sándor Pál kivételes tehetsége annyiszor diadalra vitt.

ÁT VAGYOK HATVA STERN SAMU EGYÉNISÉGENEK ÉRTÉKÉTŐL

— De vállaltam a zászlóvivő tisztet azért is, mert

szép alkalom nyílik így számomra, hogy Stern Samunak, hitközségünk eddigi és hiszem, hogy jövőbeni elnökének elégtételt szolgáltatassak, tiszta szívvel vállalván az ő jelöltségét, mert egészen át vagyok hatva egyéniségének értékétől s vezetői elhivatottságától.

Méltóztatnak emlékezni, hogy néhány evvel ezelőtt szemben állottam vele, mert elvi aggályaim voltak a tekintetben, hogy vajjon helyes-e az, ha az Országos Irodai és Pesti Hitközségi elnöki tisztség egy kézben egyesül. Azok az esztendő, melyek azóta elmúltak és

az a hatalmas, egyedülálló munka, melyet ez idő alatt az elnök és az ő kiváló előljárósági gárdája végzett,

az a nemes szellem, mellyel munkáját telíteni tudta, az a respektus, amelyet a maga minden körben megbecsült személyén keresztül a magyar zsidóságnak kiérdemelni tudott, arról győztek meg engemet, hogy aggályaim,

amelyekről jólélekkel állítom, hogy kizárólag elvi jelentőségűek voltak és azokat nem a pártoskodás szelleme diktálta, szóval, hogy ezek az aggályok nem voltak indokoltak és hogy a két tisztségnek Stern Samu kezében való egyesítése hasznos és üdvös volt az egész magyar zsidóságra.

Boldog vagyok, hogy ma vállalván a Hitközségi Párt elnökségét, ezt az elégtételt megadhatom neki.

Stern Samu ma többet jelent, mint egy jeles egyéniséget: az ő személyében egy ideálokkal teljes program reprezentálódik,

melynek szolgálatát senki olyan hivatottsággal, olyan rátermettséggel nem végezheti, mint kizárólag ő és az ő munkatársai. Ez a párt, melynek zászlaja alá szegődtünk, egész lélekkel áll Stern Samu mellé és táborába kívánja tömöríteni a községnek nemcsak választóit, hanem egész közönségét, mert az ő neve jelenti a hittel teljes munkát, az ő szelleme jelenti a zsidó jövőt szolgáló alkotását, az ő tudása, az ő gazdasági ismeretei, az ő bölcs judiciuma jelenti az egész magyar zsidóság számára erkölcsi javaink sértelettségét, anyagi javainak polgári biztosítékát, jelenti azt, hogy ez a magyar zsidóság emberi és polgári jogainak teljes birtokában folytathatja a haza érdekében azt a nagy-szerű munkát, melyet a felekezethez való igaz ragaszkodása csak emel értékében.

Stern Samuban látom azt a vezetésre hivatott egyéniséget, akinek kezében hi községünk sorsa a legjobban van letéve.

— De tisztelt Uraim, bármilyen kiválóságot is jelent az ő egyénisége, én jól tudom azt, hogy ezekben a vészterhes időkben senki vezető-ember úgy magában, az Önök tudása, az Önök tapasztalatai, az Önök szerető barátsága nélkül meg nem állhat. A jó Isten megáldhat'a a vezető személyt a legszebb erényekkel, a legragyogóbb képességekkel, az erények meddők maradnak, a tudás hideg csillogású, ha nem támaszkodik az Önök együttérző, vele összezsengő hitére, ha nincs meg a biztos tudata, hogy ahová nyúl, baráti kézzel találkozik keze, rokongondolatokkal koncepciója. És mi ma nemcsak azért gyűltünk itt össze, hogy egy rideg választási előaktust tefolytassunk, hanem azért, hogy azon ember felé, kit a zsidó gondolat élén kívánunk látni, kinyujtsuk baráti jobbunkat és valljuk egész szívvel, hogy a Hitközségi Párt egész emberként, egy emberként áll a magyar zsidó gondolat szolgálatában.

„MOZDITSÁK MEG A KÖZÖNYÖSÖKET”

Hogy ennek a szellemnek, ezeknek a tanításoknak ki tud ellentmondani és hogyan

lehet ellentmondani, azt én véges emberi elmémmel elgondolni sem tudom. Amit itt mi vallunk és pedig vallunk a zsidóság érdekében s vallunk a magyarság érdekében, az nem pártprogram, melyen vitázni lehet: az kell, hogy egyetemes meggyőződés legyen, amely mellé állítani, melyet egész szívvél vállalni nem felfogás dolga, hanem zsidó kötelesség.

Percekig tartó éljenzés és taps fogadta dr. budai Goldberger Leó monumentális beszédét. Utána

FÁBIÁN BÉLA BESZÉDE következett, melyet más helyen közlünk.

Ezután dr. Simonyi Simon a belvárosi zsidó polgárság nevében, dr. Győri Emil az V. ker. Templomkörzet nevében, dr. Pethő

Ernő a terézvárosi zsidóság nevében jelenti be csatlakozását az eszmékhez.

Mezőfi Vilmos után dr. Friedmann Ignác tartottak rövid beszédet. Megemlítette, hogy volt idő, amikor Fábián Bélával és dr. budai Goldberger Leóval együtt más utakon járt, de ma minden egyéb kérdés elnémult, mert előtérbe lépett a Hitközségi Párt alakulásának fontossága. Ma a szeretetnek a jegyében gyűltünk össze és ennek a szeretetnek adunk kifejezést. Nincsen mit beszélni, hiszen a program, amit budai Goldberger Leó Önök elé terjesztett, mindennél többet beszél, és maradjunk zsidók!

Végül dr. budai Goldberger Leó megköszönte a jelenlévők megjelenését és néhány szó kíséretében az értekezletet berekesztette

„Elégtétel a zsidó közéletnek”

„Nem vagyok avval vádolható, hogy a sajtónak nyilvánosságát hajhászom. Hosszú évtizedeken át nálam következetesebben senki sem kerülte az érintkezést a felekezeti hetilapokkal. Bizvást mondhatom a prófétával: *Velau haugátichó bilvaunó — tömjénért nem zaklattalak (Jesája, 43, 23)*. A Szombat szerkesztőjéhez, aki most únja a Heller-vitát, egyetlen egyszer fordultam kérelemmel: Amikor igazságérzésétől indítva egyszer mellémállva magasztalt, Richtmann Mózes közbenjárásával kérve kértem, ne foglalkozzék velem.”

Ezt írja dr. Heller Bernát professzor úr. Elsősorban meg kell hajtanom a zászlómat a kitűnő bibliai citátumért. A Szombattal kapcsolatban olyasvalamiről ír, amiről őszintén szólva, már elfelejtkeztünk. Utána néztünk a dolognak a Szombat régi évfolyamában és megállapítottuk, hogy szóról-szóra így volt. Akkoriban arról volt szó, hogy dr. Heller nyugdíjba megy. Ezt a Szombat a Rabbiszeminárium válságának mondta. Igen fontosnak tartotta, hogy ő ne menjen el, mert megbecsülte nagy tudományát. Ezért a Szombat egy szóval sem említette soha az ő biblia-kritikai álláspontját. Egyrészt azért, mert Ábrahám Ibn Ezra már 800 évvel ezelőtt is gyakorolt bizonyos mértékben biblia-kritikát, ilyen irányú munkát írt Goldzieher Ignác is és Zunz Lipót is, másrészt mindig azon az állásponton volt a Szombat, hogy a Szeminárium nem jesiva és eljesivaizálódik, ha minden budapesti rabbi egy-két órás kollégiumot fog adni és nem lesznek állandó kinevezett tanárok. Tollunkat a zsidóság örök értékeinek megbecsülése vezette akkor. De mivel Heller mégis nyugalomba ment és a dolgok három év után más fordulatot vettek,

az egész ügy politikummá alakult, kijelentettük, hogy a professzor úr ne politizáljon, a felekezeti viszályokat ne növelje személyes ügyével.

Most tanjelügyelő lett Budán. Bizonyára kitűnően betölti hivatását, de most már annál kevésbé politizáljon. Ezért mondtuk: „Elég volt!” Ő így adhat a felekezeti közéletnek „elég“-tételt!

Requiem Lord Reading emlékére

Január 27-én délelőtt tartotta a Pesti Izraelita Hitközség a Hősök Templomában Lord Reading requiemét. A britt birodalom volt külügyminiszterének, India volt alkirályának emlékistentiszteletén megjelent a hitközség és a Chevra vezetősége Stern Samu és Kramer Miksa elnökökkel az élen, valamint a zsidó közélet számos előkelősége. Hevesi Simon vezető főrabbi formában és tartalomban egyaránt tökéletes beszéde mély hatást gyakorolt az istentisztelet közönségére. A főrabbi kegyeletes szavakban emlékezett meg az elhunyt V. György angol királyról is.

Ezüst

disztárgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyári árban

Schleifer

ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közelében)

A Hitközségi Párt belső VII. ker. szervezeteinek nagygyűlése

Nagyszámú, lelkes közönség töltötte meg vasárnap délelőtt a Goldmark-terem padso-rait, a Hitközségi Párt belső VII. ker. szervezeteinek nagygyűlésén.

A gyűlést *Lédermann Mór* nyitotta meg, majd dr. *Dési Géza* hitközségi előljáró emelkedett szólásra. Beszédének folyamán a közeledő választásokról a következőket mondotta:

— Hízegés nélkül mondhatom, hogy *Stern Samu* megfelelő ember a megfelelő helyen. Hitközségünk vezetősége tiszta kézzel és hivatottsággal végzi kötelességét, az elnöktől kezdve úgy az előljáróság tagjai, mint a templomi előljárók, a választmány és képviselőtestület megérdemlik, hogy minden tekintetben melléjük álljunk és támogassuk őket.

— Nem elég, ha győzni fogunk, — hiszen a győzelmünk vitán felül áll — nekem az volna a meggyőződés, óhajomás, sőt, mondjuk politikai taktikám, hogy nem önző okból, hanem kifelé is minél több szavazatot mutathassunk fel. A szavazatok nagy számának demonstrálnia kell a hitközségi tagok érdeklődését a hitközség ügyei iránt, mert a közöny az utánunk következő nemzedékre nagyon rossz hatással volna. Ha azt látná a fiatalság, hogy az öregek közömbösek, akkor ők sem törődnének a dolgokkal. Azonban nekünk ragyogó mintaképeink vannak, itt van a Szentegylet nagyszerű kiváló elnöke, (közbeiktáltások: éljen *Kramer Miksa*), aki eljött ide és elmegy mindenhová, hogy megmutassa érdeklődését, mutassa a szolidaritást és a testvériséget. Az ilyen ragyogó férfiaknak példája kell, hogy vezessen bennünket. Nekem tehát az volna a tiszteletjes kérésem, tiszteljük meg önmagunkat azzal, hogy a mi nagyrabecsült, kiváló, igazán nagyszerű elnökünket diadala'ra juttassuk. Diadalra juttassuk azért, hogy megkezdett munkáját tovább folytathassa, hogy kitűnő munkatársaira támaszkodva egy boldogabb zsidó jövődöt építhessen fel.

A közönség percekig tartó ovációja közben hagyta el dr. *Dési Géza* az előadói emelvényt, majd

Dr. Erdélyi Dezső,

a VII. belső kerületi szervezet tagjai nevében szólalt fel, aki biztosította a Hitközségi Pártot, hogy a belső VII. kerület egyetemlegesen a párt mellé kíván állni, mert látja azt a munkát, amelyet a jelenlegi vezetőség öt esztendő alatt végzett.

Ezután a Hitközségi Párt ügyvezető elnöke,

Nagy Andor

kért szót, mint akit az előző szónokok többször aposztrofáltak. Beszédében dr. *Dési Géza* szavaira válaszolva azt mondta, „nekünk meg kell mutatnunk, hogy ellenzék és ellenségeskedés nálunk nincs, mi igazságunk tudatában el vagyunk tökéve arra, hogy ha volna is ellenzék, azt meggyőznénk, mert mi nem akarunk senkit sem legyőzni, hanem egymást megölelve, mindenkit csupán meggyőzni akarunk.“

Nagy Andor beszédét a következő szavakkal folytatta:

— Tudjuk, sajnos, mi van Németországban, de a mi hitünk és bizalmunk az igazságunkban, a Tórában és a Szentírásban van és a mi tisztességünk adja meg nekünk az erőt arra, hogy a hitközség érdekében tovább dolgozzunk, tevékenykedjünk és szervezzünk és a hitközség ügyeit úgy intézzük, mintha mindenütt a legnagyobb békesség uralkodnék. Kedves Hittestvéreim! Ne nézzük tehát úgy, mintha az előljáróság itt korcskedni akarna, legyünk meggyőződve arról, hogy az előljáróság tagjai is mindannyian bele vannak fogva abba a szekérbe, amely a magyar zsidóság ügyét viszi előre. (Lelkes éljenzés.)

Molnár Gyula

helyettes előljáró meleg szavakkal biztosította a Hitközségi Pártot a VII. belső kerületi csatlakozásáról és támogatásáról. Végül

Steiner Gyula

szólalt fel, aki kijelentette, hogy szívvél-lélekkel csatlakozik a Hitközségi Párthoz és munkájával támogatni kívánja.

Ezekután az elnöklő *Lédermann Mór* következő szavaival ért véget a lelkes hangulatban lezajlott nagygyűlés:

— Összinte köszönetet mondok azért a lelkes egyértelműségért, amely nagygyűlésünkön megnyilatkozott és ehhez képest mondom ki a határozatot, hogy a belső VII. kerület zsidósága egyhangú lelkesedéssel áll a Hitközségi Párt zászlaja alá és a választáson tömegesen fog megjelenni, hogy szavazataival a Hitközségi Párt listájának impozáns győzelmét biztosítsa.

MINDEN ÚJ KÖNYVET MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven **Lukács kölcsönkönyvtár és könyvkereskedésében**, Budapest, V., Nádor u. 8. Telefon: 80—6—57. Olesó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhoz szállítás!

Súlyos incidensek a budai hitközségben

Dembitz és Sós igazgatók lemondása

A budai hitközség kedden este rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen Csobádi Samu alelnök elnökölt, aki mindenekelőtt felhatalmazást kért arra, hogy az előjáróság alapszabálymódosítási tervével járulhasson a legközelebbi közgyűlés elé. Schwarcz József, Székely Dezső és Dembitz Gyula felszólították az elnököt, hogy adjon felvilágosítást a készülő módosítások részleteiről, de Csobádi Samu azt felelte, hogy erre nem hajlandó és csak annyit árult el, hogy „az előjáróság az alapszabálymódosításokkal meg akarja védeni a hitközség létét”. Kiszivárgott hírek szerint huszonöt örökös tagot akarnak kreálni az eddigiek mellé és meg akarják szűkíteni a választójogot. Ezek a tervek mutatják legjobban, hogy a mai előjáróság mennyire fél az egyre népszerűsödő unifikációs mozgalomtól és milyen eszközökkel szeretné uralmát prolongálni.

Ezekután a községkerületi képviselők választása következett. A jelölőbizottság már kihagyta Freund Arthur vezérigazgatót, Lantos Ernő, Róna Miklós volt előjárókat, László Áront, a gazdasági egység pártjának vezérét, Sós Endre főszerkesztőt és a budai zsidóság több előkelő reprezentánsát. Ezt a kérdést elsőnek Székely Dezső tette szóvá, akitől Csobádi alelnök megvonta a beszédjogot. Nem engedte az elnök végigbeszélni Alapi Bélát sem, aki kijelentette, hogy — amennyiben társait kihagyják — nem fogadja el a községkerületi tagságot. Csobádi alelnök szövegvonással kényszerítette beszéde befejezésére Sós Endrét is, akinek nem engedte meg a huszonkét képviselőtestületi tag nevében benyújtott tiltakozó deklaráció felolvasását sem. Sós Endre tehát kénytelen volt a felolvasatlan deklarációt ezekkel a szavakkal letenni az elnöki asztalra:

— Tiltakozom az elnöki cézárizmus ellen!

Nagy botrányok közben zajlott le a választás is. Csobádi alelnök tudniillik azt mondta, hogy nincs hivatalos jelölőlista és a szavazólapok kiosztásakor kiderült, hogy azokon rajta volt a hitközség bélyegzője. Beck Jenő vezérigazgató felháborodva tiltakozott a megválasztás ellen. A végén, Sós Endre energikus fellépésére, Csobádi alelnök felfüggesztette a választást és — kimagyarázva az esetet — utasítást adott, hogy a bélyegzővel ellátott szavazólapok sarkait tépjék le. Így azután a „hivatalos” listából egy perc alatt „nem hivatalos lista” lett.

A szavazás eredményének kihirdetésénél kiderült, hogy erről a listáról a Csobádi—Gesztes-párt pucesszerűen törölte Szántó Je-

nőt, az Országos Iroda alelnökét és Alapi Bélát, az unifikációs párt köztiszteletben álló vezérét. Amikor ezt Csobádi alelnök kihirdette, példátlan izgalom támadt a teremben és a közgyűlés legtekintélyesebb tagjai hangosan tiltakoztak a szokatlán eljárás ellen.

Dembitz Gyula, aki 68 szavazatot kapott, míg Csobádi alelnök csupán 48-at, nyomban bejelentette Alapival és Szántóval való szolidaritását és leköszönt megbízatásáról.

Sós Ármin pedig, aki 64 szavazatot kapott, kijelentette, hogy mivel a választási eljárással megcsúfolták a parlamentáris elvet, szintén nem reflektál a budai közgyűléstől kapott községkerületi megbízatásra.

Olvasom

Nem szabad oly könnyedén elsiklani azon, amit a „Szombat” mult számában megírt a Keszler kávé nagykereskedő cég esetével kapcsolatban. Ujból ki kell domborítani, hogy igazán jó zsidó érzésű ember lehet Keszler úr, aki neológ léte szombattartó alkalmazottjának szünetet ad szombaton. — Ilyen liberalizmusra eddig csak keresztény főnököknél volt példa. Zsidóknál kevésbé. Éppen ezért az egyes példákat ki kell emelni. Én is tudok egy ilyen esetről. A Sugár és Barna divatáru cég, amelynek vevőköre igazán nem zsidó jellegű, egyik tisztviselőjének évek hosszú sora óta szabadságot ad péntek délutántól szombat estéig. Ismétlem: az ilyen eseteket ki kell emelni a nyilvánosság számára, mert egyes orthodox cégektől köztudomású, hogy alkalmazottaikat kiuzsorázzák, mert kényszerítve vannak szombatot tartani és így oda vannak kötve a rendelkezésre álló kevés munkaalkalomhoz. — A szombattartást engedélyező neológ cégek igazán jobban készítik elő a neológ-orthodox békét, mint üres frázisok a neológ hithűségről és a Sulchan-Aruchon való állásról. A sajtó legyen pellengérje a bűnösöknek, de dicsőség csarnoka az érdemek és a finom érzésnek.

Fekete Jenő

Fényes esküvő

Január 19-én, vasárnap volt az esküvője Reisz Lilinek Rosenberg Istvánnal. Alig volt Budapesten olyan fényes és impozáns esküvő, mint ez, ahol a főváros zsidóságának színe-java töltötte meg a Dohány-utcai templomot, mert mindenki jelen akart lenni Rosenberg Sándornénak, a VIII-IX. ker. Nőegylet népszerű, közszeretben álló elnöknőjének családi örömnepén. Az előkelő közönség boldog meghatottsággal szemlélte a legszebb örömanya könnyes boldogságát, aki férjével, a Gschwindt-gyár igazgatójával együtt, hosszú évek sora óta gyakorolja az emberszeretet és a jótékonyág nemes erényét.

Az esküvői szertartáson dr. Farkas József, a IX. ker. Templomkörzet rabbija áldotta meg a menyasszonyt, majd dr. Hevesi Simon vezetőfőrabbi, a völegény szüleinek rokona intézett példátlanul gazdag szónoki sikerei sorában is jelentősen szép beszédet az ifjú párhoz. A főkántor és a nagy kórus ünnepi énekei után a hatalmas közönség elárasztotta szerencsekívánataival az ifjú párt, és Rosenberg Sándornét. Az a sok szeretet, amelyet Rosenberg Sándorné a zsidóság felé megnyilvánított, most visszafordult feléje.

A fényesen kivilágított és délszaki növényekkel gyönyörűen díszített templomban ott láttuk többek között az Országos Iroda részéről Szántó Jenő alelnököt és dr. Bakonyi László főtitkárt. A Pesti Izr. Hitközség részéről Stern Samu elnök távollétében dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes vezetésével dr. Csörgő Hugó, Galambos Jenő, dr. Dési Géza, Magyar Bertalan, Eppler Sándor, dr. Barna Károly, dr. Zahler Emil, dr. Rosenák Miksa, Molnár Gyula, dr. Steiner Gyula, Klein Miksa, dr. Hajdu Miklós előljárókat. A Chevra Kadisa részéről Kramer Miksa m. kir. kormányfőtanácsos, elnök vezetése mellett megjelent Lunzer Pál elnökhelyettes, Beck Jenő, Bánó Dezső, Steiner Mór, Eismann Gyula, dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtitkár és Fürst György előljárók. Az IMIT képviselőjében Wertheimer Adolf és dr. Szemere Samu, ott volt dr. Stein Emil, a MIKÉFÉ elnöke, azonkívül dr. Vázsonyi János és neje, dr. Bródy Ernő. A Rabbiszeminárium részéről dr. Guttmann Mihály rektor vezetése alatt dr. Hoffer Ármin, dr. Löwinger Sámuel szemináriumi tanárok. A Rabbinátus részéről dr. Hevesi Simon vezetőfőrabbi vezetése alatt dr. Groszmann Zsigmond, dr. Farkas József, dr. Schreiber Lajos, dr. Schwarcz Benjámin, dr. Liebermann Manó, és dr. Bände Zoltán kispesti főrabbi, továbbá dr. Friedmann Dénes újpesti főrabbi. Az V. körzet képviselőjében Komját Ernő vezetése alatt az egész előljáróság. A VI. körzet előljáró-

ságát Horváth Miksa m. kir. kormányfőtanácsos vezette. A VIII. körzet részéről Weisz Márk elnök, Wertheimer Lajos, Braun Vilmos, dr. Weinberger Lipót, Wertheimer Soma és Kohn Sámuel. A IX. körzet képviselőjében dr. Zahler Emil díszelnök, dr. Eppstein Manó elnök, Herczeg Sándor elnökhelyettes, Weisz Vilmos, Schwarcz Viktor és Hoffmann Samu előljáró. A MINOS képviselőjében dr. Baracs Marcellné elnöknő volt jelen, az V. ker. Nőegylet hölgygárdáját Eichbaum Mórné elnökhelyettes vezette. A VII. ker. Nőegylet részéről jelen volt Fabriczki Lipótné és Eppler Sándorné. A VIII. ker. Nőegylet képviselőjében Weisz Márkné elnöknő és Weisz Mórné, a Józsefvárosi Szeretet-Nőegylet elnöknője jelent meg. A IX. ker. Nőegylet gárdáját dr. Zahler Emilné vezette. A IV. ker. Nőegylet részéről dr. Láng Lajosné, a Budai Nőegylet képviselőjében Székely Dezsőné és Schiffer Mórné volt az esküvön.

De a felsoroltakon kívül is ott volt Budapest zsidó társadalmának színe-java.

Az esküvő után a Bristolban tartották a gratulációkat. A gratuláción is felvonult az egész pesti zsidóság, úgyhogy még délután 4 órakor is együtt voltak a fiatal pár és az örömszülők, akiket az egész város zsidósága elhalmozott szerencsekívánatokkal.

A KÖZSÉGI TAKARÉKPÉNZTÁR KEDVEZŐ MÉRLEGE. A Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztár Részvénytársaság igazgatósága f. évi január hó 17-én tartott ülésén Liptay Lajos dr. vezérigazgató előterjesztése alapján megállapította, a Takarékpénztár 1935-iki üzletévre vonatkozó mérlegét. A Takarékpénztárnak az elmúlt üzletév eredményei közül a legszembetűnőbb és legkimagaslóbb a betétállománynak nagymértékű újbóli emelkedése. Ez az emelkedés az elmúlt évben a takarékkönyvekre és folyószámlára elhelyezett betéteknél 15 százalékos, amennyiben az előző évi 68.3 millióról 1935-ben kerek tízmillióval, 78.2 millióra növekedett a betétek összege. Az, hogy a Községi Takarékpénztár betétei a súlyos válság éveiben állandóan s 1935-ben ilyen jelentős összeggel emelkedtek, a legvilágosabb bizonyítéka a Takarékpénztár iránt egyre fokozódó nagy bizalomnak. Ennek tudható be az a kitünő eredmény is, amely a múltévi 88.000 pengővel szemben 200.000 pengő nyereséget mutat ki, amelyet a mai időkben indokolt óvatos üzletpolitikával tartalékolni fog.

A Tisza-gyilkos Sztanykovszky a szegedi Csillag-börtönben tökéletesen megtanult héberül és kiszabadulása után Palesztinába vándorol

Egy zsidó kereskedő kopogtatott be a napokban szerkesztőségünkbe. A Csillag-börtönből jött, ahol valami hitelezési ügyletből kifolyólag, — hogy finoman fejezzük ki magunkat — huzamosabb ideig vendégeskedett.

Hitsorsosunk igen érdekes börtönélményekről számolt be. Beszél a Szegeden raboskodó három tucatnyi zsidóról, akiknek kivétel nélkül dr. Frenkel Jenő szegedi rabbi az apja és istápolója. A rabbi csaknem naponta meglátogatja az ő „lelki betegeit“ — ahogy mondani szokta. Tanácsokkal látja el őket és bizony nem egyszer anyagi segítséget is nyújt az arra rászorulóknak. Az ünnepek idején Frenkel dr. társadalmi gyűjtés útján szedi össze a szegedi zsidók hatalmas táborából a rabok szükségleteit.

A legérdekesebb azonban az, amit az immár több, mint másfél évtizede Szegeden raboskodó Sztanykovszky Tiborról, a Tisza-gyilkosság miatt 17 évre elítélt egykori zászlósról mondott el vendégünk.

Sztanykovszky Tibor a tulnyomóan zsidóktól lakott, felvidéki Munkácsen született, itt végezte középiskoláit és természetesen igen sokat forgolódott szűkebb hazájában a zsidók társaságában. Sztanykovszky már szűkebb pátriájában is teljesen elsajátította a munkácsi jiddis beszédet és néhány esztendővel ezelőtt ennek az alapismeretnek a birtokában a fegyház magányában elhatározta, hogy megtanulja a héber nyelvet is.

A Tisza-gyilkos elhatározását tett követte. Behozatott néhány héber tankönyvet és ma már perfekt beszél a héber nyelvet. Informátorunk szerint, Sztanykovszky a jövő esztendőben tölti ki büntetését és mivel kitünően hegedül

hegedümművészetével és héber nyelvudásával Palesztinába szándékszik kivándorolni.

Abban pillanatig sem kételkedünk, hogy a Tisza-gyilkos megkapja a beutazási engedélyt a Szentföldre, mert hiszen — római katolikus vallású. . . (m. o.)

Nem olvasom

Kolozsvárott néhány hónap óta skót missziónárius működik. A fiatal skót lelkész, megtagadva származását, egyálta-

lán nem fukar, sőt bőkezűnek mondható, ami már egymagában is gyanús. Még gyanúsabb a lelkész működése. Kiderült ugyanis, hogy az ifjú papot eredetileg a Fidzsi szigetekre akarták kiküldeni, hogy ott a pápuákat térítse meg, de ő inkább Kolozsvárra utazott, ahol a pápuák helyett a zsidókat próbálja a protestáns hitre áthozni. A kolozsvári zsidóság azonban résen van és eddig még egy zsidó báránka sem került az ambiciózus hittérítő karámjába. Kolozsvárott úgy tudják, hogy a bőkezű skót nemsokára szedi a sátorfáját és dolgvégezetlen elutazik Fidzsi szigetekre — ahol a bors terem...

Értesítjük igen t. Vevőinket, hogy elsőrendű hizlalt marhahusból készült **husárkülönlegességeinket** az alábbi három postacsomagösszeállításban **kivételesen olcsó árban bocsátjuk i. t. Vevőink rendelkezésére.** Áraink teljesen költségmentesen franco-portó, franco csomagolás értendők, úgy, hogy **az így feltüntetett összegeken kívül más költség nincsen.** Megrendelésnél elegendő az összeállítás számát közölni.

1. 1 kg kolbász
1 kg kis virsli
1/2 kg párisi
1/2 kg szafaládé
1/2 kg ráber
1/2 kg borjusajt
2 doboz májpástétom P 8.60.
2. 1 kg debreceni
1 kg kis virsli
1/2 kg szafaládé
1/2 kg kolbász
1/2 kg sólethús
1/2 kg libakolbász
3 doboz májpástétom P 9.55.
3. 1 kg nyári szalámi
1/2 kg libakolbász
1 kg debreceni
1/2 kg szafaládé
1/2 kg párisi
1/2 kg borjusajt
1/2 kg libacomb . . . P 11.90

Skrek Lipót r. t.

orth. **כשר** szalámi és huskonzerv különlegességek gyára.

BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 27.

Sürgönycim: Skrekszalámi.

